

90let

p. Janez Hollenstein OCarth.

ČISTO IN BISTRO OKO,
ZAGLEDANO V BOGA

Zvone Pelko

ČISTO IN BISTRO OKO, ZAGLEDANO V BOGA

Simbolni naslov nagovora ob 90. letnici življenja p. Janeza Hollensteina je povzet po pismu sv. Bruna somišljeniku Raulu o novem puščavskem življenju v urejeni meniški skupnosti. Redovna pravila je zapisal p. Guigo I. kot 5. prior Velike kartuzije. Pravila še danes urejajo duhovno in bivalno kulturo kartuzijanov.

TUKAJ SI SKUŠAJO PRIDOBITI TISTO OKO, KATEREGA JASNI POGLED Z LJUBEZNIJO RANI ŽENINA; OKO, KI JE – ČISTO IN BISTRO – ZAGLEDANO V BOGA. (sv. Bruno, pismo Raulu, 6)

Skrivnostna in nenavadna je bila odločitev p. Janeza Hollensteina, da takoj po gimnazijski maturi v letu 1952 vstopi v švicarski kartuzijanski samostan La Valsainte. To je bil čas, ko je kot devetnajstletnik samostojno iskal lasten duševni svet, svobodo vesti, veroizpovedi, izražanja, ustvarjanja in umetnosti. Njegov vseskozi hodomušen in rahlo ironičen pogled na svet velja za pomembno krščansko krepost pri stiku z okoljem. Svet skozi vsa civilizacijska obdobja nenehno išče svojo odrešitev in je ne zna najti, čeprav mu je na doseg. Ta odrešitev je v odmiku od lastne subjektivnosti v optimizem duha, za preporod človeškosti, kar velja tudi za iskanje smisla v krizi današnjega časa.

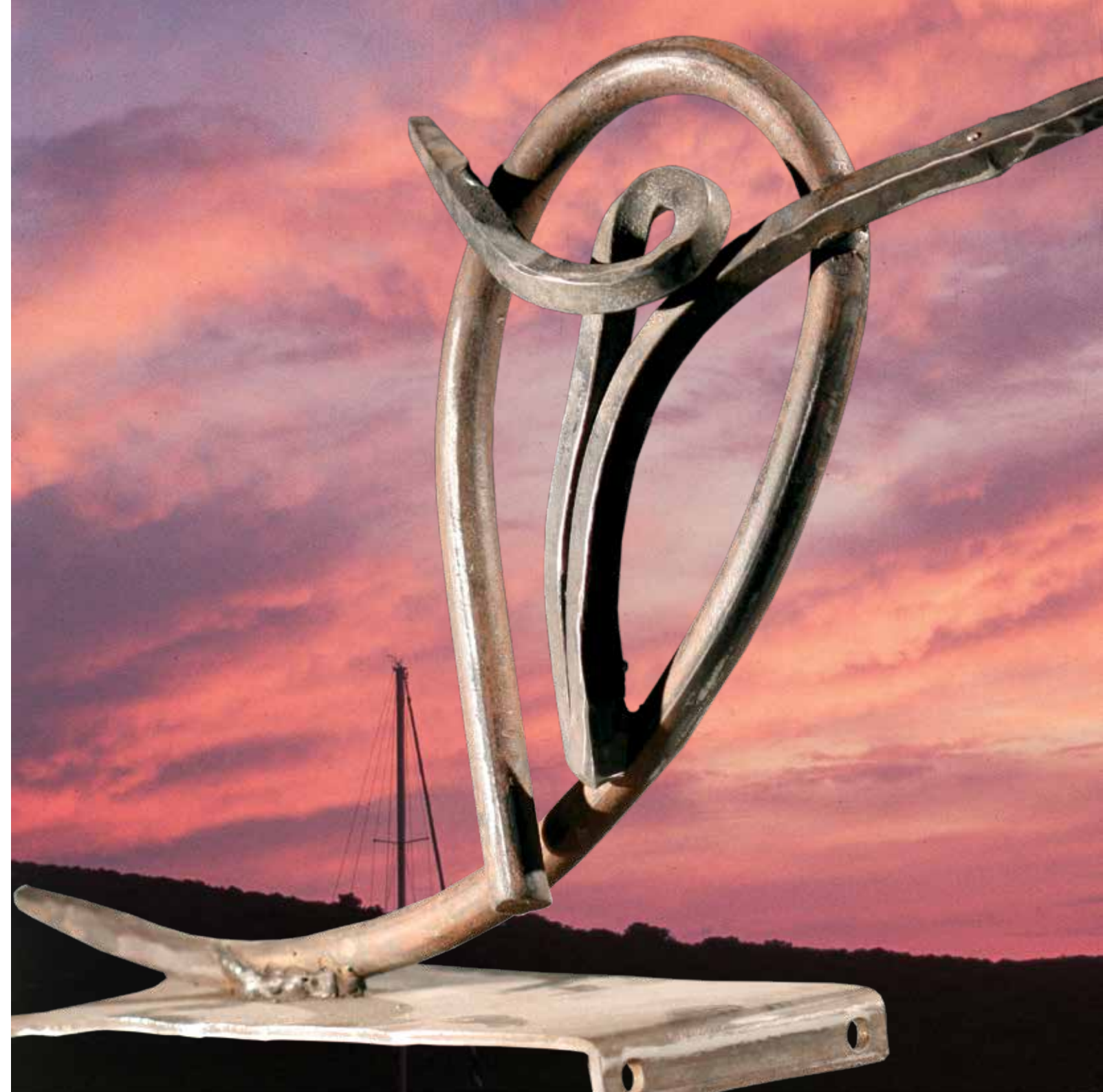
V TIHOTI IN SAMOTI NAJTI BOGA
(Pravila 12/1)

Prihod v edino slovansko delujočo kartuzijo pod Gorjanci leta 1963 je za p. Janeza Hollensteina pomenil življenje v novem sociološkem in kulturnem okolju. Tedanji prokurator in kasnejši prior p. Janez Drolc je potreboval njegovo pomoč pri snovanju novih vsebin in povezav, s katerimi bi v Kartuziji Pleterje ustvaril sproščen odnos do sobratov in narave, v ustvarjalni svobodi, za prepoznavnost kartuzijanskega poslanstva skritega v Bogu.

**PRIJATELJSKA POVEZANOST Z BOGOM
PA SRCA NE UTESNJUJE. NASPROTNO,
ŠIRI GA IN USPOSABLJA, DA V BOGU
PRIJAZNO SPREJEMA SKRBI IN TEGOBE
SVETA TER VAŽNE ZADEVE CERKVE.
(pk. 6.6)**

Kartuzijani so puščavniški meniški red; njihovo življenje zaznamujejo liturgija, notranja molitev in meditacija v samotni celici. Del duhovnega življenja je tudi delo kot molitev na poti v lastno odrešenje. P. Janez Hollenstein je najprej kot svetovalec in pozneje kot prior tvorno posegal v obnovitvena dela stare gotske cerkve in obnove novejšega dela samostana, poškodovanega v drugi svetovni vojni, s trdno zavezo, da se vse ohrani za prvotni namen in v izvorni obliki. V letih osamosvojitve Slovenije je kot prior Kartuzije Pleterje (1985–1995) s svojim demokratičnim duhom, ki mu ga je privzgojil oče, vneto iskal skladno in humano umestitev samostanske skupnosti v novi družbeni red. Navduševalo ga je avtohtono slovensko poreklo, obogateno z alpskim, mediteranskim in panonskim kulturnim substratom.

**ZATOREJ DARUJMO V HVALO BOGU
- S TEM POSEBNIM NAMENOM JE
BIL USTANOVLJEN SAMOTARSKI
KARTUZIJANSKI RED - NEPRESTANO
ČAŠČENJE, KADAR SPOKOJNO BIVAMO
V CELICI IN KADAR SE TRUDIMO Z
DELOM. (pk 34.5)**

Zavzemanje za naravi prijazno gospodarstvo mu je narekovalo pridobitev ustrezno izobraženih agrarnih strokovnjakov. Na osnovi naravno pridobljenih pridelkov je zasnoval blagovno znamko PLETÉR kot prepoznavno ekološko usmeritev samostanske ekonomije. Skrbna, uravnotežena gospodarska dejavnost zagotavlja nemoteno delovanje kartuzijanske skupnosti v njenem poslanstvu, kot ji narekuje pravilo:

S SVOJIM DELOM ČLOVEK NAVADNO VZDRŽUJE SVOJE ŽIVLJENJE IN ŽIVLJENJE SVOJIH DOMAČIH, SE POVEZUJE S SVOJIMI BRATI IN JIM SLUŽI; IZKAZOVATI MORA RESNIČNO LJUBEZEN IN SODELOVATI PRI IZPOPOLNJEVANJU BOŽJEGA STVARSTVA. (cs 67.2)

Kartuzijan v svojem poslanstvu, modrec v svojih presojah, svobodnjak v svojem razmišljanju in umetnik-kovač v svojem srcu bi bile kratke opisne oblike p. Janeza Hollensteina. Njegova kovaška izraznost je sad družinske kmečke tradicije samooskrbe. Dajanje novega simbolnega pomena staremu odpadnemu železu brez imena in prodajne vrednosti ustreza umetnostnem stilu ARTE POVERA. Odpadno železo, zmehčano v ognju, se prekuje v odrešensko doživetje Stvaritelja. Tako ogenj kot simbol Duha izžareva nov umetniški pomen in vsebino, ki si jo mora gledalec sam ustvariti. Duh kot Božja podoba v ustvarjalni svobodi podeljuje ljubezen v sobivanju. To priča tudi obsežna bibliografija v nadaljevanju. V teh zapisih sta prisotna nenehno premišljevanje in globoko razumevanje življenja kartuzijanov pod Gorjanci.

**KARTUZIJANOVO ŽIVLJENJE
RAZODEVA, DA SO NEBEŠKE DOBRINE
PRISOTNE ŽE NA TEM SVETU.
VNAPREJ NAZNANJAJO VSTAJENJE IN
URESNIČUJEJO PRENOVLJENJE SVETA.
(pk 34,3)**

Smisel človekovega dela

je p. Janez Hollenstein izrazil ob izgradnji
proštijskega vrta **MIR VAM BODI** v
Ljubljani, 2009.

Umetniški izraz velikonočne skrivnosti se
potrjuje v naslednjem;

**Človekovo delo, v ožjem smislu kultura,
je sodelovanje med božjim stvariteljem
in odrešenskim delom. Skupaj gradimo
novo zemljo in novo nebo. Lepota je
začetek - seme, kal novega stvarjenja.**

(glej Rim 8,18-25. Raz 21. Vat. koncil:Laiki 5, Cerkev
in svet 67! H.U. von Balthasar: Herrlichkeit. Eine
theologische Ästhetik. Paul Evdokimov: L'art de l'icône.
Théologie de la beauté. Egenter: Ist Kitsch Sünde...).

Robert Peskar

BIBLIOGRAFIJA

p. Janeza Hollensteina

Pater Janez Hollenstein je del svojega meniškega življenja posvetil tudi publicistični dejavnosti in drugim oblikam ustvarjalnosti. V različnih bibliografskih popisih ga po pravilu zasledimo z njegovim družinskim imenom, medtem ko je krstno ime (Joseph Karl) po zaobljubi kartuzijanskemu redu spremenil v Jean Marie. Po prihodu v Pleterje leta 1963 prevladuje slovenska različica imena, Janez, neredko Janez Marija ali Janez M. ter redkeje Johannes. Več bibliografskih enot je po vsebini sorodnih ali enakih, a so objavljene v različnih jezikovnih različicah in na različnih mestih oziroma publikacijah, zato so seveda navedene kot samostojna dela. Bibliografske enote so razvrščene po sklopih in si sledijo po letu objave.¹

Samostojna dela

Zgovorna tišina. Pleterje: Kartuzija, 1986.

Wo die Stille spricht. Pleterje: Kartause, 1986.

¹Za pomoč pri preverjanju posameznih bibliografskih enot zlasti manj dostopnih se zahvaljujem patru Joachimmu iz kartuzije Pleterje.

V soavtorstvu

HOLLENSTEIN, JANEZ & CAPUDER, STANISLAV. *Kartuzija Pleterje. Pogled v meniško življenje*. Pleterje: Kartuzija, 1983.

HOLLENSTEIN, JANEZ & CAPUDER, STANISLAV. *Kartuzija Pleterje. Ein Blick auf das Mönchsleben heute*. Pleterje: Kartuzija, 1983.

HOLLENSTEIN, JANEZ & ZADNIKAR, MARIJAN. *Kartuzija Pleterje. Die Kartause Pleterje. The Charterhouse of Pleterje*. Pleterje: Kartuzija, 1996.

Strokovni in znanstveni članki, prispevki v monografijah in razstavnih katalogih

Kartuzijanska duhovnost. *Redovništvo na Slovenskem. Benediktinci, kartuzijani, cistercijani*. Pleterje: Kartuzija & Stična: Cisterca, 1984, str. 107–123.

Meniška duhovnost. *Cerkev v sedanjem svetu. Revija za pastoralna vprašanja*, 22, št. 9/10 (1988), str. 140–141.

Nekaj misli o ikonoklazmu. *Skaleras. Publikacija za popolno svobodo izraza*, št. 1, 1990, str. 7–11.

Askeza. *Skaleras. Publikacija za popolno svobodo izraza*, št. 2, 1991, str. 5–13.

O smislu kartuzijanskega življenja. *Skaleras. Publikacija za popolno svobodo izraza*, št. 3, 1993, str. 33–41.

Socialni in gospodarski vpliv Kartuzije Pleterje. *Zbornik župnije Šentjernej*. Uredila Marinka Dražumerič & Stane Granda. Ljubljana: Družina, 1999, str. 279–284.

Pleterje. Duhovne razsežnosti kartuzije. V: *Kartuzija Pleterje. Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine*. Pleterje: Korodinacijski odbor projekta Po poteh dediščine Dolenjske in Bele krajine, 2001 – zloženska.

Pleterje. The Spiritual Life of the Carthusian Charterhouse. In: *The Pleterje Carthusian Monastery. Heritage Trails through Dolenjska and Bela krajina*. Pleterje: The coordinating committee for the On the trail of the heritage of Dolenjska and Bela krajina, 2001.

Spiritualität und die Baukunst der Kartäuser. V: »Hodil po zemlji sem naši...«. *Marijanu Zadnikarju ob osemdesetletnici = Festschrift Marijan Zadnikar*. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC, 2001, str. 63–86.

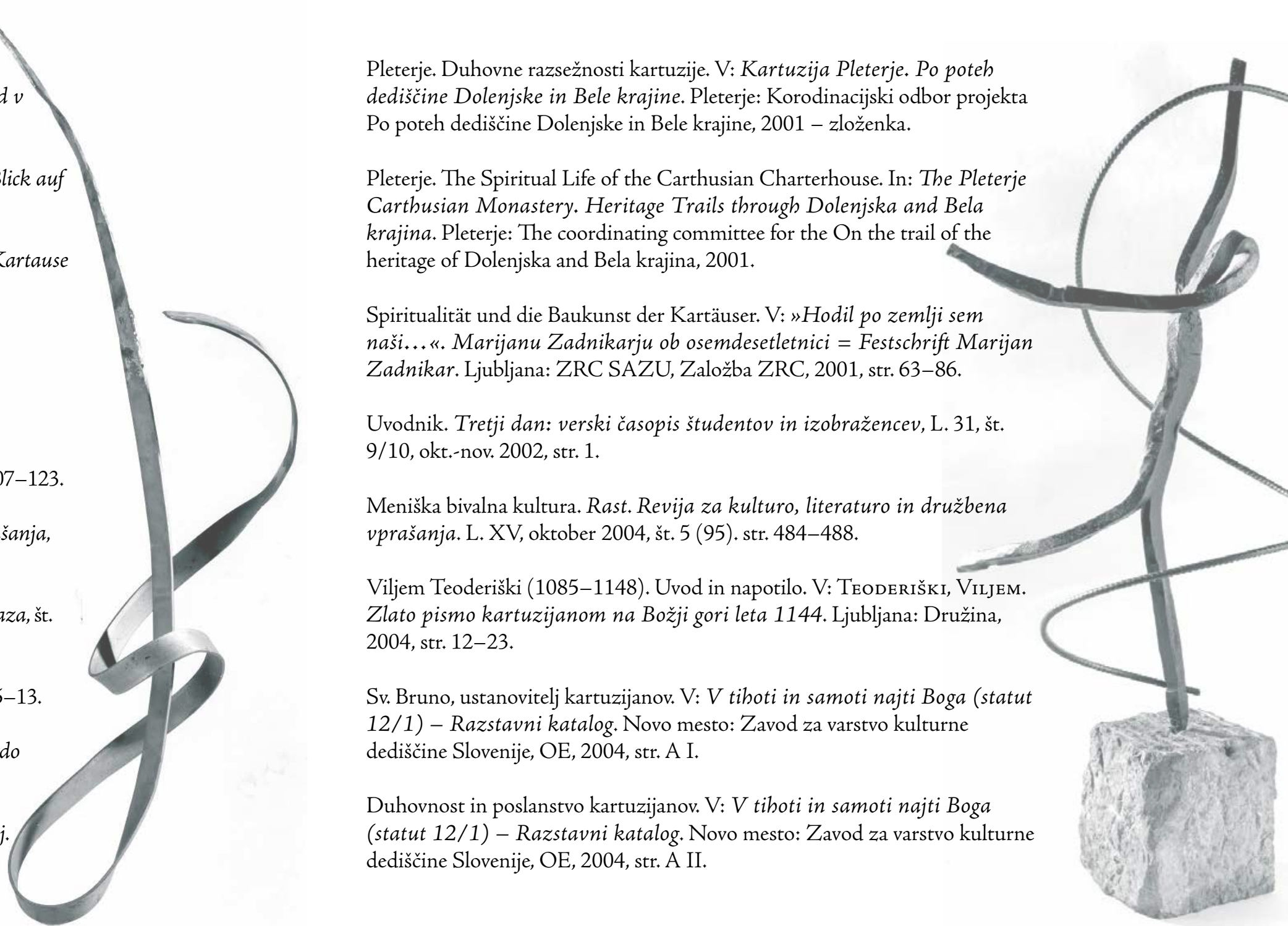
Uvodnik. *Tretji dan: verski časopis študentov in izobražencev*, L. 31, št. 9/10, okt.-nov. 2002, str. 1.

Meniška bivalna kultura. *Rast. Revija za kulturo, literaturo in družbena vprašanja*. L. XV, oktober 2004, št. 5 (95). str. 484–488.

Viljem Teoderiški (1085–1148). Uvod in napotilo. V: TEODERIŠKI, VILJEM. *Zlato pismo kartuzijanom na Božji gori leta 1144*. Ljubljana: Družina, 2004, str. 12–23.

Sv. Bruno, ustanovitelj kartuzijanov. V: *V tihoti in samoti najti Boga (statut 12/1) – Razstavni katalog*. Novo mesto: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE, 2004, str. A I.

Duhovnost in poslanstvo kartuzijanov. V: *V tihoti in samoti najti Boga (statut 12/1) – Razstavni katalog*. Novo mesto: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE, 2004, str. A II.

Bivalna kultura kartuzijanov. V: *V tihoti in samoti najti Boga (statut 12/1) – Razstavni katalog*. Novo mesto: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE, 2004, str. B IV.

Življenje kartuzijanov. V: *V tihoti in samoti najti Boga (statut 12/1) – Razstavni katalog*. Novo mesto: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, OE, 2004, str. B V.

Geschichtlichkeit – Kult – Spiritualität. *Studia Historica Slovenica. Časopis za humanistične in družboslovne študije = humanities and social studies review*. L. 6, št. 1, 2006, str. 179–194.

Der heilige Bruno – Gründer des Kartäuserordens. V: *In der Stille und Einsamkeit Gott finden (Statuten 12(1). Pleterje und die Kartausen Sloweniens. Geschichte und aktuelles Leben*. Ittinger Museum, 24. Juni bis 17. Dezember 2006. Ljubljana: Studio Visio, 2006, S. A I.

Spiritualität und Sendung der Kartäuser. V: *In der Stille und Einsamkeit Gott finden (Statuten 12(1). Pleterje und die Kartausen Sloweniens. Geschichte und aktuelles Leben*. Ittinger Museum, 24. Juni bis 17. Dezember 2006. Ljubljana: Studio Visio, 2006, S. A II.

Die Lebensform der Kartäuser. V: *In der Stille und Einsamkeit Gott finden (Statuten 12(1). Pleterje und die Kartausen Sloweniens. Geschichte und aktuelles Leben*. Ittinger Museum, 24. Juni bis 17. Dezember 2006. Ljubljana: Studio Visio, 2006, S. B IV.

Der Alltag der Kartäuser. V: *In der Stille und Einsamkeit Gott finden (Statuten 12(1). Pleterje und die Kartausen Sloweniens. Geschichte und aktuelles Leben*. Ittinger Museum, 24. Juni bis 17. Dezember 2006. Ljubljana: Studio Visio, 2006, S. B V.

Der heilige Bruno – Gründer des Kartäuserordens. V: *In der Stille und Einsamkeit Gott finden (Statuten 12(1). Pleterje und die Kartausen Sloweniens. Geschichte und aktuelles Leben*. Kartause Mauerbach, 30. Mai bis 28. Oktober 2007. Ljubljana: Amt für Denkmalschutz der Republik Slowenien, 2007, S. A I.

Spiritualität und Sendung der Kartäuser. V: *In der Stille und Einsamkeit Gott finden (Statuten 12(1). Pleterje und die Kartausen Sloweniens. Geschichte und aktuelles Leben*. Kartause Mauerbach, 30. Mai bis 28. Oktober 2007. Ljubljana: Amt für Denkmalschutz der Republik Slowenien, 2007, S. A II.

Die Lebensform der Kartäuser. V: *In der Stille und Einsamkeit Gott finden (Statuten 12(1). Pleterje und die Kartausen Sloweniens. Geschichte und aktuelles Leben*. Kartause Mauerbach, 30. Mai bis 28. Oktober 2007. Ljubljana: Amt für Denkmalschutz der Republik Slowenien, 2007, S. B IV.

Der Alltag der Kartäuser. V: *In der Stille und Einsamkeit Gott finden (Statuten 12(1). Pleterje und die Kartausen Sloweniens. Geschichte und aktuelles Leben*. Kartause Mauerbach, 30. Mai bis 28. Oktober 2007. Ljubljana: Amt für Denkmalschutz der Republik Slowenien, 2007, S. B V.

Kartuzijanska duhovnost. V: *Na notranji poti k Bogu: antologija kartuzijanskih piscev*. Ljubljana: KUD Logos, 2014, str. 15–32.

Kartuzijanska duhovnost. V: *Na notranji poti k Bogu: antologija kartuzijanskih piscev*. Ljubljana: KUD Logos, 2016, str. 15–32, e-knjiga.

Ora et labora. V: HOLLENSTEIN, JANEZ. *Odmev tišine: vzpenjanje, vstajenje, razsvetljenje*. Kovane skulpture br. Janeza Hollensteina odmevajo odrešenijska sporočila iz samote pleterske kartuzije. Katalog razstave. Ljubljana: Kulturno društvo Zgovorna tišina, 2018, str. 5–16.

Ora et labora. V: HOLLENSTEIN, JANEZ. *Echo of silence: ascending, resurrection, illumination: metal sculptures*. Ljubljana: Eloquent Silence Cultural Society, 2018, str. 5–16.

Božje delo – človeško delo. Življenje in delo patra Wolfganga (Josepha) Koglerja. V: *Veselo odrešenjsko sporočilo: glinene jaslične podobe kartuzijana p. Wolfganga Koglerja*. Uredil Žan Koprivnik. Ljubljana: Lux pictura, inštitut za raziskavo fotografije, 2021, str. 20–42.

Prevodi

Die Abtei Kostanjevica 1234–1786. Zusammenfassung. V: MLINARIČ, JOŽE. *Kostanjeviška opatija 1234–1786*, Kostanjevica na Krki: Galerija Božidar Jakac, 1987, str. 561–572.

Zusammenfassung. V: MLINARIČ, JOŽE. *Kartuziji Žiče in Jurkloster: žička kartuzija ok. 1160–1782: jurkloštrska kartuzija ok. 1170–1595*. Maribor: Obzorja, 1991, str. 562–581.

Zusammenfassung. V: ZADNIKAR, MARIJAN. *Kartuzija Pleterje. Njeno obličje in pomen*. Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, Dolenjska založba, 1995, str. 201–209.

Die Abtei Stična (Sittich) 1136–1784. Zusammenfassung. V: MLINARIČ, JOŽE. *Stiška opatija 1136–1784*. Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, Dolenjska založba, 1995, str. 973–984.

Die slowenischen Kastanienverkäufer in Wien. Die Bewohner des ehemaligen Bezirks von Velike Lašče als Kastanienverkäufer in dem Kaiserstadt. V: ŠEGA, POLONA. *Slovenski kostanjarji na Dunaju: prebivalci nekdanjega velikolaškega okraja kot kostanjarji v cesarskem mestu*. Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, Dolenjska založba, 1997, str. 116–117.

Stična und seine Jubiläen: 1098–1898–1998. 900 Jahre Zisterzienserorden und 100 Jahre Wiederbesiedlung der Abtei Sittich – Stična. Herausgeber Anton Nadrah und France Baraga. Stična: Cistercijanska opatija = Zisterzienserabtei, 1998, prevod Hollenstein, Janez & Ficko, Maja.

Zusammenfassung. V: PENCA, BRANE. *Lepšega kraja nej, ku je Šentjern. Šentjernejska dolina na razglednicah*. Šentjernej: samozal. B. Penca, 2000, str. 15–16; 122–128.

Zusammenfassung. Die Kartause Bistra ca. 1255–1782. V: MLINARIČ, JOŽE. *Kartuzija Bistra*. Ljubljana: Družina, 2001, str. 515–532.

Predavanja

Meniška bivalna kultura. Predavanje na mednarodnem simpoziju *Poslanstvo menišva na Slovenskem = The mission of monasticism in Slovenia*, Stična, 19.-21. april 1995.

Intervjuji, predgovori, razstave, razstavni katalogi in druga dela

DRINOVEC, JOŽE. Pogovor s priorjem kartuzije Pleterje p. Janezom Hollensteinom. *Zdravniški vestnik. Glasilo Slovenskega zdravniškega društva = Slovenian medical journal = journal of Slovenian Medical Association*, 63, št. 5, 1994, str. 328–331.

AUERSPERGER, ALENKA. Z izkoreninjenim človekom ni težko manipulirati. Pogovor z pleterskim priorjem Janezom Hollensteinom. *Delo*, 37, št. 57, 10. III. 1995, str. 10.

MARKELJ, MILAN. Iz samote molka. Pogovor s priorjem pleterske kartuzije p. Janezom Hollensteinom. *Rast. Revija za kulturo, literaturo in družbena vprašanja*. L. VI, št.1-2 (31-32), maj 1995, str. 83–92.

Knjigi na pot. V: ZADNIKAR, MARIJAN. *Kartuzija Pleterje. Njeno obličje in pomen*. Novo mesto: Tiskarna Novo mesto, Dolenjska založba, 1995, str. 5.

Grußbotschaft von Pater Janez Hollenstein (Kartuzija Pleterje). V: *Die Kartäuser und das Heilige Römische Reich. Internationaler Kongress vom 9.-11. September 1997. Tagungsort: Festsaal des Bezirksklinikums in der Kartause Prüll*. Analecta Cartusiana, 140. Ed. James Hogg. Band 1. Salzburg: Universität Salzburg, Institut für Anglistik und Amerikanistik, 1998, str. 5–6.

Mir vam bodi. V: *Mir vam bodi. Odrešensko sporočilo na kanoničnem vrtu v Ljubljani*. Ljubljana: Jožef Lap, 2009, str. 4, zloženka.

KOMELJ, MILČEK. Br. Janez Hollenstein: odmev tišine, Novo mesto, 13. junij 2017–1. september 2017. Katalog razstave – zloženka. Novo mesto: Krka, 2017.

Odmev tišine: vzpenjanje, vstajenje, razsvetljenje. Kovane skulpture br. Janeza Hollensteina odmevajo odrešenska sporočila iz samote pleterske kartuzije. Katalog razstave. Ljubljana: Kulturno društvo Zgovorna tišina, 2018.

Echo of silence: ascending, resurrection, illumination: metal sculptures. Ljubljana: Eloquent Silence Cultural Society, 2018.

Kartuzija Pleterje, Multivizija: Tihota ni utihnila, molitev ni zamrla, 1985, vsebinski koncept, uvodno in zaključno besedilo.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

929Hollenstein J.
27-789.24(497.4Pleterje)

PELKO, Zvone

P. Janez Hollenstein OCarth : 90 let : čisto in bistro oko, zagledano v Boga / [vsebinska in likovna zasnova Zvone Pelko ; fotografija Zvone Pelko]. - Šentjernej : KD Zgovorna tišina ; Pleterje : Kartuzija, 2023

ISBN 978-961-96192-0-9 (KD Zgovorna tišina)
COBISS.SI-ID 145930499

Izdajatelj:

KD
ZGOVORNA TIŠINA
in KARTUZIJA PLETERJE

Vsebinska in likovna zasnova: Zvone Pelko
Fotografija: Zvone Pelko
Priprava za tisk: Jani Govekar
Tisk: Selzijanska založba SALVE
Naklada: 500 izvodov
18. marec, 2023

